

Asia: VN/15285/2021

HE laiksi osatyökykyisten työllistymistä tukevan erityistehtävayhtiön perustamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

2 §. X Oy:n tehtävät ja toimiala

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että yhtiön tulisi toimia tuloksellisesti, mutta sen ensisijaisena tavoitteena ei olisi tuottaa liikevoittoa. Toimintaa tulisi ehdotuksessa harjoittaa niin, ettei se vääristä kilpailua. Momentissa säädettäisiin myös, että yhtiön tuottamien palveluiden hinnoittelun tulee olla markkinaehtoista. Onko teillä tähän lausuttavaa?

X Oy:n tehtävänä on edistää osatyökykyisten työllistymistä ja siirtymiä avoimille työmarkkinoille. Tämän tehtävän toteuttamiseksi X Oy harjoittaa osatyökykyisten työllistämiseen soveltuvaa palvelutoimintaa. Esityksessä ei oteta kantaa palvelutoiminnan laatuun muutoin kuin sen tuloksellisuuden ja hinnoittelun perusteella. Miten asiakkaan tarpeet ja asiakas otetaan huomioon palvelussa? Palvelutuotannossa olisi mahdollista painottaa palveluja, jotka täydentävät muiden palvelutuottajien palveluja. Palveluvalikoimaan voisivat sisältyä esimerkiksi alihankintatyöt, henkilöstövuokraus sekä palvelut, joita ei muutoin ole tarjolla. Sen, mitä nämä palvelut olisivat, tulisi voida vaihdella paikallisesti, paikallinen ja alueellinen tilanne huomioiden. Nykyisen alueellisten verkostojen kuten 3. sektorin hyödyntäminen palveluintegraatiossa.

Pykälän 5 momentissa säädetään, että yhtiö tuottaa EU:n valtioneuvoston asetuksessa tarkoitettuja yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin tarkoitettuja palveluja (SGEI) ja että siihen sovelletaan lakia julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (1397/2016). Onko teillä tähän lausuttavaa?

EU:n valtioneuvoston asetuksen huomioiminen X Oy:n palvelutuotannossa on välttämätöntä. Esityksessä nostetaan esille palkattavien määrän rajaaminen ja tätä kautta katon asettaminen valtion tuille. Työllistettävien määrä ei kuitenkaan välttämättä vaikuta julkisen tuen tarpeeseen. Esimerkiksi työpankkikokeilussa julkisen tuen tarve oli vähäinen. On tarpeen asettaa katto valtion tuelle. Samalla yhtiön palvelukseen otettavien ja sitä kautta työllistymisen polulla pääsevien määrää ei tule rajoittaa yhtään enempää kuin on välttämätöntä. Asiakkaille tulee taata muukin kuin taloudellinen tuki siirtymävaiheesta lähtien asiakkaiden tarpeiden mukaan.

3 §. Yhtiön toiminnan kohdistuminen

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin yhtiöön työllistettävien kohderyhmästä. Onko teillä tähän lausuttavaa?

Esityksen mukaan kohderyhmään kuuluvilla tulee olla todettu sairaus tai vamma. Esityksestä saa sen vaikutelman, että toteamisella tarkoitetaan diagnoosia. Pelkkä diagnoosi ei kuitenkaan kerro, miten sairaus tai vamma vaikuttaa henkilön työ- ja toimintakykyyn. Diagnoosin saaminen voi myös viedä vuosia tai jopa vuosikymmeniä esimerkiksi neuropsykiatrisissa ongelmissa ja autismin kirjon oireyhtymissä. Kohdejoukon ulkopuolelle jäävät myös henkilöt, joilla työllistymisen rajoitteet ovat pikemminkin sosiaalisia kuin lääketieteellisiä.

Diagnoosikeskeinen lähestymistapa on asiantuntija- ja organisaatiokeskeinen. Pahimmillaan se voi johtaa täysin päinvastaisiin tuloksiin kuin X-yhtiön toiminnalle on asetettu. Se voi sulkea toiminnan ulkopuolelle henkilöitä, jotka tarvitsisivat tukea työllistymisessään. Se voi myös vahvistaa diagnooseihin sisältyviä toimintarajoitteita sen sijaan, että huomio kiinnittyisi kohderyhmän olemassa olevaan toimintakykyyn ja työllistymisen polulla eteenpäin pääsemiseen.

Diagnoosikeskeinen lähestymistapa on ristiriidassa myös työllistymistä edistävissä palveluissa lähtökohtana olevan asiakaslähtöisen lähestymistavan YK:n vammaispoliittisissa ohjelmissa kehitetyn tukiparadigman kanssa. Jotta toiminta olisi asiakaslähtöistä, tulisi kohderyhmän määrityksen lähtökohtana tulisi olla diagnoosien sijaan palvelutarpeet.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että työ- ja elinkeinotoimisto valitsisi kohderyhmäkriteerit täyttävistä työnhakijoista ne, jotka asetettaisiin ehdolle yhtiön palvelukseen. Yhtiö voisi rekrytoida palvelukseensa ainoastaan tästä ehdolle asetettavista henkilöistä työllistäessään osatyökykyisiä. Onko teillä tähän lausuttavaa?

Esityksessä TE-toimisto valitsisi yhtiön palvelukseen ehdolle asetettavat. Kun valinnan perusteena on sairaus tai vamma, painottuu kuitenkin sote-asiantuntijuus ja monialaisen osaamisen tarve. TE-palvelujen ja sote-asiantuntijoiden tulisikin tehdä valinnat monialaisessa yhteistyössä asiakkaiden tarpeen mukaan. Valintojen rajaaminen yksinomaan TE-toimiston tehtäväksi on ristiriitaista myös työllisyyden kuntakokeilut sekä valmisteilla oleva TE-palveluiden siirto kuntien hoidettavaksi huomioiden. Lisäksi palvelussa on otettava huomioon työnantajayhteistyö mahdollistamaan asiakkaiden oikea-aikaista siirtymistä työhön. Kohderyhmä ja kuntien muuttuva rooli työllisyyden hoidossa huomioiden myös kunnilla tulisi olla rooli henkilöiden asettamisessa ehdolle yhtiön palvelukseen.

Mikä olisi perustettavalle erityistehtäväyhtiölle sopiva nimi?

.

Nimen tulee kuvata Oy:n toimintaa, esim. työllistämö (vahva suunta työhön ja työllistymiseen, ei toimi pitkäaikaisena sijoituspaikkana).

Muita huomioita ja kommentteja esitysluonnoksesta

Onko teillä muuta lausuttavaa?

Asiakkaiden työ- ja toimintakyky, sen arvioinnista ja seurannasta tulee olla konkreettista sekä mitattua tietoa.

Ehdotus näyttäytyy organisaatiolähtöisenä, asiakkaiden tarpeet eivät tule esiin. Asiakslähtöisyys tulee olla toiminnan lähtökohtana. Työntekijöiden osaamisen vahvistaminen ja asenteiden muuttaminen ovat välttämättömiä.

Asiakas-ja tietojärjestelmien nykyaikaistaminen.

Pelkonen Ella
Oulun kaupunki